

ACTIVITATS

TESIS

GRUPS DE RECERCA

ENTREVISTES

AVENÇOS

A FONTS

HISTÒRIA DE LA CIÈNCIA

Portada del "Tratado de Ginecología" de Miquel A. Fargas Roca editat a Barcelona el 1910.

A FONTS

"Ciència a la Televisió", a Maó

Amb un marcat caràcter internacional, es va realitzar a Maó la 7a Escola de Primavera en Història de la Ciència i la Divulgació que va explorar la ciència a la televisió, quins formats s'han utilitzat i s'utilitzen i quin és el públic de la ciència en aquest mitjà. Durant l'escola, els estudiants van poder intervenir en el debat i presentar vídeos on comunicaven ciència o història de la ciència.

[+]

A FONTS

El paper del coneixement científic en la inclusió i exclusió social

Un volum monogràfic amb participació de la UAB ens mostra el paper central que ocupa la ciència i la medicina en les dinàmiques d'inclusió i exclusió social. Discursos i pràctiques científiques, a través d'aquests mecanismes, contribuirien a legitimar o deslegitimar l'ordre social establert segons la capacitat i interessos dels grups socials implicats.

[+]

A FONTS

Quan la ciència no és neutral: el cas d'Odón de Buen (1863-1945)

Odón de Buen, un conegut professor de finals del segle XIX i principis del XX, va divulgar una Història Natural popular que anava lligada a les seves idees republicanes. Un treball realitzat a la UAB ha analitzat com aquest cas pot servir per veure la ciència com un conjunt de coneixements que sovint poden portar una notable càrrega ideològica.

[+]

A FONTS

Els poders visuals d'un jove marquès. Què en podem dir des de la història de la ciència?

Durant els anys 20 del segle XX, sorgí en primera plana de la premsa espanyola una polèmica sobre un jove fill d'un marquès que havia demostrat, davant diverses autoritats, que era capaç de veure el contingut de caixes tancades. Estudiar aquests tipus de casos des de la història de la ciència permet entendre millor com funciona la producció científica dins la societat.

[+]

09/2013 - La visió mèdica del cos de la dona a principis del segle XX

La ciència mèdica ha estat construïda durant segles pels homes, cosa que ha contribuït a reforçar una perspectiva androcèntrica en la construcció del coneixement mèdic en general i en la construcció del coneixement sobre el cos de les dones. Utilitzant el cas del ginecòleg Miquel A. Fargas Roca, de finals del segle XIX i principis del XX, aquest treball, realitzat al Centre d'Història de la Ciència de la UAB, ha provat de mostrar com al llarg d'aquests segles gradualment s'ha vist el cos de la dona com un cos patològic. Així, les funcions reproductives de les dones eren cada vegada més susceptibles d'intervenció mèdica i científica. D'aquesta manera també es mantenia el discurs hegemònic de l'ideal de dona preocupada per la procreació i la llar.

Referències

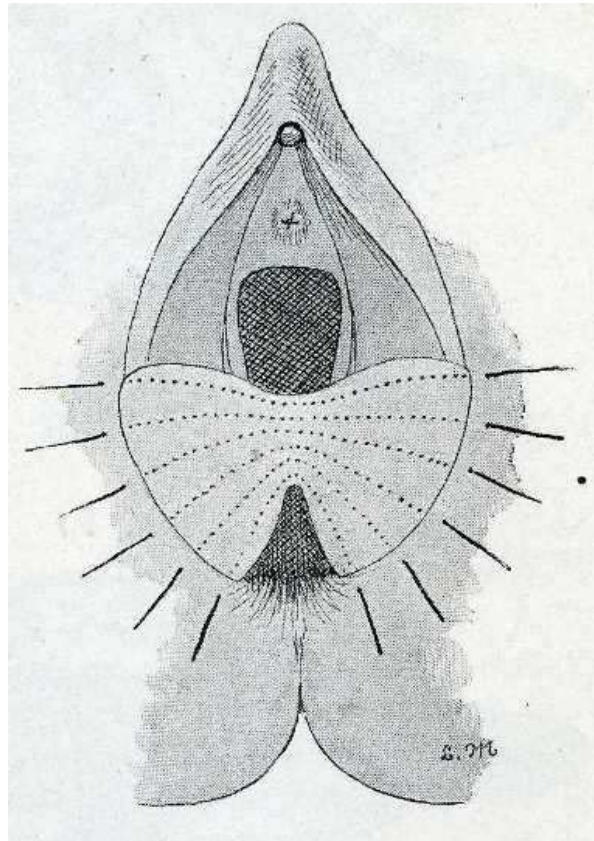
"Las ilustraciones del cuerpo femenino en el Tratado de ginecología de Miquel A. Fargas Roca (1910)" a la revista *Dynamis*. 2013; 33 (1): 139-168.

Durant la història, el cos de l'home es considerava com la norma o referent del cos humà. En canvi, el cos de la dona era una variant, i al llarg dels segles XIX i XX, gradualment es veia com un cos patològic, les seves funcions reproductives el feien procliu a les malalties corporals i mentals i, per tant, cada vegada més susceptible d'intervenció mèdica i científica.

L'especialitat ginecològica, tant o més que la psiquiatria, es va encarregar de definir i tractar bona part de trastorns de les dones. Els ginecòlegs, del segle XIX i principi del XX, van afirmar que les malalties femenines no s'havien de tractar aïlladament, sinó que s'havia de considerar el cos com un tot. La identificació de la dona amb el seu aparell reproductor en general i l'úter en particular va provocar, des d'aquella perspectiva, el desenvolupament d'un discurs i d'unes pràctiques curatives que explicaven l'origen de tota patologia femenina en aquesta part concreta del seu cos.

El domini sobre tot allò relacionat amb la dona i el seu cos va atorgar al ginecòleg el paper de guia en l'educació de les joves de la societat burgesa d'aquella època. En aquest context, el discurs hegemònic establir que l'ideal burgès de la dona era aquella que es quedava a casa per tenir cura dels fills i l'ordre de la llar.

Un exemple d'aquest discurs és el ginecòleg de finals del segle XIX principis del segle XX, Miquel A. Fargas Roca, catedràtic de Ginecologia de la Universitat de Barcelona. La seva obra més rellevant és el *Tratado de Ginecología* publicat a Barcelona el 1903, i reeditat el 1910 i 1918. A través del seu manual-tractat pels estudiants de medicina i metges en general, Fargas estableix com ha de ésser i comportar-se la dona de la seva època. En el capítol de la Higiene, Fargas afirma que si a les noies, en edat de formació, se les carregava de massa feina -en el cas de les noies de burgesia- o se les feia anar a treballar a fàbriques i tallers -en el cas de dones treballadores-, podia afectar el correcte desenvolupament dels seus òrgans reproductors. Aquest fet podia provocar malalties i sobretot podia ser perjudicial per tenir fills. La dona estava destinada en cos i ànima a la reproducció des de la pubertat.

Dibuix esquemàtic d'una vagina, on es pot veure el clitoris, figura 268, p. 441 del "Tratado de Ginecología".

La teoria mèdica d'aquest període afirmava que si la dona estimulava massa un òrgan concret podia provocar el deteriorament d'un altre òrgan. Per exemple si les noies realitzaven activitats intel·lectuals en excés, tot estimulants d'aquesta manera el cervell, això podia perjudicar el desenvolupament correcte dels òrgans reproductors i provocar problemes menstruals que mai serien corregits, o bé causar problemes mentals com la histèria i epilèpsia. Fargas explica que per poder evitar aquestes malalties hom havia d'educar correctament les noies i guiar-les en el camí de la maternitat, ja que la dona només era feliç quan era mare, segons les seves paraules: "para la mujer sexuada, su porvenir, su bienestar y su felicidad están en su aptitud perfecta para la maternidad". Per aconseguir una bona educació i orientació de les noies s'havia de demanar ajuda i consell del ginecòleg, que era el guia adequat perquè com a científic tenia un ampli coneixement del cos i la ment de la dona.

La legitimació del discurs hegemònic sobre el model de la dona com "el àngel del hogar" en l'obra de Fargas també s'observa en el capítol dedicat a l'Etiologia General. Fargas descriu aquí les causes de les malalties i les classifica sota diferents apartats, com ara Educació, Coit, Masturbació. En el controvertit assumpte de l'onanisme les teories mèdiques coetànies consideraven que la masturbació continuada comportava un deteriorament de la salut, el qual es podia manifestar en afeccions ginecològiques, o també en malestarsànims i problemes mentals. Davant d'això calia buscar ajuda mèdica. L'òrgan més relacionat amb la masturbació era el clitoris, que esdevingué el culpable de les malalties de les dones i també de la falta de plaer en el llit marital, segons alguns metges aquests problemes podien ser provocats per la deformitat del clitoris.

La solució trobada pels ginecòlegs fou la intervenció quirúrgica per modificar el clitoris, o inclús fer una clitoridectomia o ablació del clitoris. En la segona meitat del segle XIX, en països com Estats Units i Gran Bretanya es practicava aquesta intervenció sota l'impuls d'una campanya publicitària burgesa que pretenia demostrar que la passió no era pròpia de la dona normal. Malgrat tot, aquesta operació no es va practicar tant a Espanya. De fet, Fargas no era partidari d'aquest tipus d'intervenció quirúrgica, doncs preferia les solucions psicològiques i afirmava que si es curava l'hàbit de la masturbació les joves es recuperaven satisfactòriament.

El *Tratado de Ginecología* de Fargas aconsegueix els seus objectius fonamentals: transmetre coneixements a estudiants i a metges i establir les bases d'una nova especialitat mèdica, la Ginecologia, basada en els principis d'una cirurgia i unes tècniques d'exploració i diagnòstic renovades. Però al mateix temps aquest manual dóna les pautes al ginecòleg per guiar a les dones en el camí de la procreació i el manteniment de la felicitat en el matrimoni i la llar.

Sara Fajula
Centre d'Història de la Ciència (CEHIC)
 fajulacehic@gmail.com

Si tens propostes: premsa.ciencia@uab.es

E-mail per rebre el nostre butlletí

Enviar

